

Кулинич О. И.

Многогранность понятия «информационная культура» в современном обществе.

Раскрывается многогранность понятия информационной культуры, освещающая разные подходы отечественных и зарубежных исследователей. Информационная культура рассматривается комплексно, как составляющая культуры в целом, так и отдельной личности. Акцентируется внимание на важности формирования информационной культуры у молодежи. Прослеживается связь между уровнем информационной культуры и качеством профессиональной деятельности специалистов разных сфер. Анализируются международные и национальные правовые документы, которые регулируют информационные отношения.

Ключевые слова: информационная культура, информационное общество.

Kulynych O. I.

Versatility of the notion «information culture» in modern society.

The diversity of the concept of information culture is revealed, highlighting the different approaches to domestic and foreign researchers. Information culture is integrated as a part of human culture as a whole and each person individually. Attention is focused on the importance of formation of information culture among young people. A correlation between the level of information culture and professional quality of employees in various industries. The international and national legal documents regulating information relations is analyzed.

Key words: information culture, information society.

УДК (100)«20»:332.135:620.9

О.О. МАЛЬОВАНІЙ

ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕНЕРГЕТИЧНОГО ФАКТОРУ У ПОЛІТИЦІ РЕГІОНАЛЬНИХ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ОБ'ЄДНАНЬ АСЕАН ТА МЕРКОСУР НА ПОЧ. ХХІ СТ.

Проаналізовано еволюцію енергетичного фактору в міжнародних відносинах на початку ХХІ століття через призму його впливу на регіональний інтеграційний процес в межах таких об'єднань як АСЕАН і МЕРКОСУР. Виявлено спільні і відмінні риси вирішення енергетичної проблематики в діяльності інтеграційних утворень Південно-Східної Азії і Південної Америки.

Ключові слова: інтеграція, енергетичний фактор, енергетична дипломатія.

Наприкінці 1990-х р. світова економічна система зазнала певних змін у зв'язку з дією наслідків фінансової кризи в Південно-Східній Азії, та кризи високотехнологічного сектору економіки США. Нестабільність основних інвестиційних сфер спричинила пошук інституційними інвесторами, такими як страхові компанії, недержавні пенсійні фонди, інститути колективних інвестицій, можливості для підвищення надійності і прибутковості капіталовкладень. Одним з таких об'єктів зацікавлення стала нафтова сфера економічних відносин. Саме з початку 2000-х р. енергетичний фактор, ключове значення в якому займають питання пов'язані саме з нафтою, набуває нового характеру і все менше залежить від геополітичних та фундаментальних (видобуток, переробка, постачання) чинників. Умовою для формування нового характеру енергетичного фактору в міжнародних відносинах стає перетворення нафти в об'єкт широкого зацікавлення фінансових інститутів, а отже об'єкту фінансових спекулятивних маніпуляцій, що приносили стабільні прибутки. Нафта, як основний компонент цілого спектру енергетичних джерел, стає найбільш атрактивною сферою інвестування. Солідність і перспективність цього ресурсу на той час підтверджувалася високою динамікою зростання економічного розвитку таких східних гігантів як КНР і Індія, які в свою чергу щораз потребували все більших обсягів надходжень енергоресурсів. Тому в 2000-х р. питання міжнародних відносин енергетичної тематики виходять на передній план. Ключовим прикладом вияву енергетичного фактору можна назвати агресію США в Іраку, що розпочалася в 2003 році. Саме тоді з боку США було здійснено операцію із захоплення одного з ключових нафтодобувних регіонів світу. Такі дії наймогутнішої держави повністю вписувалися в

процес набуття нафтою нової ролі інвестиційного поля для ключових фінансових інститутів Заходу. Це можна прослідкувати також на тому прикладі, що з падінням пропозиції у зв'язку з військовими діями на Близькому Сході ціна на реальному ринку нафти залишалася стабільною [9], чого не сталося на ринку спекулятивному, де йшла торгівля ф'ючерсними контрактами на нафту. Саме така ситуація спричинила невіправдане зростання цін на енергоносії, особливо в час спекулятивного буму в 2005-2008 рр.

Окрім нафтового напрямку з початку 2000-х р. чільне місце в енергетичному факторі міжнародних відносин займає постійний супутник нафти – природний газ. Останній завжди був у прямій залежності від рівня актуальності нафти, так як не міг мати, в силу своєї природи, вільного ринку обігу. Але зростання його споживання поступово виводить цей ресурс з нафтової тіні на позицію одного з основних компонентів енергетичного фактору в сучасних міжнародних відносин. Це виявилось в спробі створити газовий «ОПЕК» на початку 2001 р. Ліквідності природного газу на міжнародних ринках сприяло також формування протягом 2000-х рр. світової системи обігу зрідженого виду природного газу у вигляді будівництва ЗПГ-терміналів і їх з'єднання морськими газовозами. На сьогодні значна частина світового обігу природного газу припадає саме на цю систему і з року в рік вона стає все більшим конкурентом газогінних систем.

Саме прив'язка до останніх систем ряду країн Європи і Азії, призвело до виникнення на початку 2000-х років і впровадження в дію міжнародних відносин принципів так званої енергетичної дипломатії. В контексті їх впливу на міжнародні відносини з'являються ряд проблем, регіонального типу з явним енергетичним відтінком: проблема Каспійського регіону; проблема арктичного шельфу; проблема о. Спартлі Південно-Китайського моря та ін. Ці питання стосуються суперечливих вузлів у міжнародних відносинах, пов'язаних із встановленням контролю над перспективними регіонами видобутку вуглеводневої сировини. Практичний вияв енергетичної дипломатії виявився у вигляді ряду енергетичних протистоянь, що охопили Центрально-Східну Європу в др. пол. 2000-х. рр. Ці конфлікти в черговий раз вказали на важливість енергетики як стабілізаційного чинника економічного розвитку країн регіону. Окрім цього в ході цих конфліктів виявилася нова природа міжнародних відносин початку ХХІ ст., за якою рядом країн на енергетичну сферу покладається роль основного інструменту досягнення поставлених геополітичних цілей. Також газові війни показали що орієнтація лише на декілька ресурсів не давали гарантій енергетичної стабільності. Це призвело до поступового відновлення значення кам'яного вугілля як третього основного компоненту енергетичного балансу країн.

В 2008 році початок і поглиблення світової фінансової кризи не обійшлося без вказаного ажіотажу навколо нафтових активів, коли рівень ціни на цей енергоносіє досягши свого історичного максимуму влітку на осінь різко скотився не зважаючи на скорочення видобутку країнами ОПЕК. Ця обставина показала відносність фундаментальних обставин для впливу на енергетичний фактор. Світова рецесія зумовила скорочення споживання енергоносіїв. Криза також спричинила часткову переорієнтацію енергоспоживання світової економіки з традиційних нафтопродуктів на такі ресурси як природний і сланцевий газ; кам'яне і буре вугілля; відновлювальні джерела та ін.

Енергетичний фактор в першій пол. 2000-х р. виявив ще одну свою сферу впливу і поле для його використання. Це передусім економічна регіональна інтеграція. Найбільш успішною і результативною в цій сфері стала робота в рамках ЄС. Але паралельно європейській інтеграції розвиток аналогічних проектів продовжувався і в латиноамериканському регіоні і в Південно-Східній Азії. Ці два регіони, на відміну від європейського, мають багато спільних рис. Це передусім зосередження уваги МЕРКОСУР в Південній Америці і АСЕАН в Південно-Східній Азії на вирішенні

практичних питань, пов'язаних із розбудовою і об'єднанням енергетичних потужностей і інфраструктури.

Другим за активністю після ЄС в енергетичній сфері стало інтеграційне об'єднання Південно-Східної Азії – АСЕАН. Початок 2000-х рр. для АСЕАН був ознаменований подоланням наслідків кризи 1997-1998 років і збільшення інтеграційної динаміки, що не могло оминати і енергетичну сферу, як одну з ключових галузей економічного співробітництва. Так, на XVII саміті міністрів енергетики АСЕАН було прийнято План дій в сфері енергетичної співпраці на 1999 – 2004 рр. [14] В документі найбільша увага зверталось на участь в асеановських енергетичних проектах приватного капіталу, зокрема в розглянутому на засіданні ради з нафтових питань АСЕАН (ASCOPE) проекті трансасеанівського газопроводу (TAGP) [25]. В ході вказаних засідань міністрами з енергетичних питань було високо оцінено перші кроки практичної роботи Центру з питань енергетики АСЕАН (АСЕ). На наступному засіданні в 2000 р. було задекларовано пришвидшення потреби в створенні спільної енергосистеми, яка б включала газопровід TAGP і електро-розподільну мережу. Для сприятливого ходу виконання даних проектів було вирішено створити спільне підприємство [22]. Актуалізація «газового питання» простежувалося також в підписанні Меморандуму порозуміння в газовій сфері АСЕАН в 2002 р., за яким країни АСЕАН, спираючись на угоду 1986 р. і наступні документи з енергетичної співпраці, зобов'язалися якнайшвидше реалізувати проект трансасеанівського газопроводу [26]. В 2003 р. для забезпечення вирішення практичних питань в створенні TAGP було створено Консультативну Раду з питань природного газу (AGCC), яка мала слугувати дорадчим органом при ASCOPE [23]. Паралельно з газовою кооперацією, найважливішим питанням АСЕАН стає формування спільної мережі електроенергії.

В 2004 році було прийнято В'єтнянську декларацію в якій визначалася основна ціль АСЕАН до 2015 року – перехід на інший рівень інтеграційного розвитку і створення економічного співтовариства АСЕАН [27]. Відповідно до декларації в 2004 р. було узгоджено і прийнято План дій з енергетичної співпраці АСЕАН на 2004 – 2009 рр., головними практичними напрямками якого проголошувалося створення спільної електромережі, прокладання TAGP, підвищення ролі вугілля, збільшення використання енергозберігаючих технологій і впровадження відновлювальних джерел енергії [15]. Енергетична тематика була однією з головних на XI саміті АСЕАН 2005 р. в Лаосі. Президент Філіппін Глорія Гарсія запропонувала створити загально регіональний паливний резерв, який був передбачений Угодою з нафтової безпеки від 1986 р., щоб сприяти підтриманню енергетичної безпеки в регіоні на фоні зростаючих цін на енергоносії [3, с. 216].

МЕРКОСУР не виявили такої активності як ЄС і АСЕАН в першій половині 2000-х рр. Це пояснюється як характером інтеграційного процесу, так і умовами впливу енергетичного фактору на інтеграційне утворення. Співпраця в енергетичній сфері у латиноамериканському об'єднанні МЕРКОСУР ґрунтувалося на комплексі документів 1990-х рр. [6; 7; 8], а також ряду дво- і трьохсторонніх угод із розбудови електрогенеруючої і розподільчої інфраструктури. Енергетичні кризи внутрішньо-регіонального характеру, що спіткали двох основних учасників МЕРКОСУР Бразилію (2001) і Аргентину (2004) вказали на слабкі місця регіонального забезпечення енергією.

На сучасному етапі при вирішенні енергетичної проблематики досліджені об'єднання фокусують свою діяльність на схожих цілях. Проте зважаючи на характер кожного із об'єднань і динаміку їх розвитку енергетична проблематика та методика її вирішення є індивідуальною для кожного з інтеграційних утворень.

Схожа за динамікою, але кардинально інша ніж європейська за змістом ситуація склалася в процесі вироблення спільної енергетичної політики в рамках

АСЕАН на сучасному етапі. Як і раніше основи енергетичної співпраці визначалися в ході щорічних зустрічей міністрів енергетики АСЕАН (АМЕМ). Зустріч в 2006 р. була присвячена черговому витку підвищення цін на енергоносії, тому для збереження динаміки зростання економік було вирішено звернути увагу на забезпечення зовнішніх поставок енергоресурсів [17]. В наступному році АМЕМ виносять на перший план розгляду такі питання, як вивчення аспекту співпраці в ядерній енергетиці; підвищення енергоефективності; розвиток конкуренції на регіональних ринках [21]. Також на зустрічі було підписано Меморандум взаєморозуміння АСЕАН із створення єдиної енергосистеми [24]. В 2008 році на бангкокській зустрічі АМЕМ було утворено комітет з питань об'єднання енергосистем АСЕАН (APG); визначено першу зустріч АСЕАН в справі атомної енергії, а також прийнято остаточний проект угоди з нафтової безпеки АСЕАН (APSA) який мав замінити аналогічну угоду від 1986 року [19]. Подальше розгортання світової рецесії вплинуло на ефективність і змістовність роботи АМЕМ в 2009 р. По перше підписання угоди APSA було відкладено на невизначений час. По друге розглянуті в цьому році питання повторювали основні тези висловленні на попередній зустрічі [20]. Зустріч 2010 року була присвячена питанням екології і змінам клімату. Потрібно відзначити на зустрічі форсування питання створення трансасеанівського газопроводу [18]. Окрім цього на зустрічі було прийнято третій план розвитку енергетичної співпраці АСЕАН на 2010-2015 роки [16]. План був розрахований на посилення співпраці в енергетичній сфері для втілення проекту із створення до 2015 року економічного співтовариства АСЕАН.

В Західні Півкулі найбільшу результативність в справі вироблення основ енергетичної співпраці серед інтеграційних об'єднань проявив МЕРКОСУР. Внаслідок збільшення споживання природного газу саме сектор постачання природного газу стає перспективною сферою співпраці в енергетичній галузі. В червні 2005 р. на саміті МЕРКОСУР в Асунсьйоні був оголошений план створення так званого «енергетичного кола» [10]. Цей проект містить в собі ряд заходів для реального з'єднання різних газотранспортних систем в одну, субрегіональну. Особливо цей план став реальним з початком приєднання до МЕРКОСУР багатої на енергоносії Венесуели в 2006 р. Наприкінці 2005 р. Венесуела запропонувала учасникам МЕРКОСУР проект з побудови «трансконтинентального газопроводу». Енергетика, як інтеграційне питання, постала на лінії співпраці МЕРКОСУР з асоційованими членами організації. Так, особливим моментом стало підписання в 2005 р. Угоди про регіональну енергетичну взаємодоповнюваність між Аргентиною, Бразилією, Парагваєм, Уругваєм з одного боку і Чилі, Болівією, Колумбією, Еквадором і Перу з іншого [13]. В 2006 р. було прийнято Меморандум із створення спеціальної робочої групи з біопалива представниками «четвірки» МЕРКОСУР і Венесуелою [5]. Результатом роботи групи стало прийняття плану дій в сфері біопалива [11]. Саме координація спільних зусиль країн-учасниць об'єднання має запобігти можливим енергетичним кризам локального і регіонального масштабу.

Окремим моментом активізації енергетичного кооперування в межах МЕРКОСУР стало об'єднання зусиль в нафтовій сфері у зв'язку з підвищенням мазутного попиту для використання на ТЕС. Тому в 2005 р. Аргентина, Бразилія і Венесуела підписали угоду про створення регіональної енергетичної компанії Petrosur. Компанія мала координувати роботу із розвідки, добування, переробки і транспортування нафти в прикордонних регіонах [2].

Як бачимо, енергетичною співпрацею в др. пол. десятиліття були охоплені майже всі країни Південної Америки, але каталізатором цього процесу як і раніше виступали чотири країни МЕРКОСУР. Саме на зустрічі представників цих країн, на першому південноамериканському енергетичному саміті в 2007 р., було прийнято серію важливих рішень, до яких приєдналися й інші учасники форуму [4]. Відповідно

до ініціатив на 2009 р. було заплановано початок будівництва трансконтинентального газопроводу, а також домовлено розпочати вироблення основних позицій Енергетичної хартії регіону, аналогічної європейській. Хартія мала відобразити регіональну співпрацю в енергетичній сфері всього спектру.

В 2008 р. виникла небезпека поширення наслідків зростання цін на енергоносії в південноамериканському регіоні. Це призвело до нової активізації діалогу про співпрацю між учасниками МЕРКОСУР. За результатами цієї роботи був відновлений проект будівництва північно-аргентинського газопроводу для забезпечення болівійським газом «четвірки». Бразилія і Аргентина взяли на себе зобов'язання взаємного постачання природним газом в різних частинах регіону. Такі угоди були покликані стабілізувати систему взаємного постачання енергоресурсами. Ці обставини вплинули також на вироблення в 2009 році рекомендацій країнам МЕРКОСУР в сфері відновлювальної енергетики і енергозберігання [1; 12].

Таким чином в 2000-х рр. відбулося формування нової природи енергетичного чинника який отримавши фінансовий чинник впливу став більш багатограним і менш передбачуваним в міжнародних відносинах. Також потрібно відзначити розширення в 2000-х рр. енергетичного чинника за рахунок таких компонентів як природний газ класичного видобутку і транспортування газогонями; альтернативного до нього сланцевого природного газу який багато в чому почав завойовувати позиції через використання технології зрідження і розбудову широкої експортно-імпоротної інфраструктури для нього; ренесанс значення вугілля (кам'яного, бурого, торфу); посилення впровадження проектів відновлювальної енергетики. Ускладнення структури і сили впливу енергетичного чинника зумовили виникнення і втілення принципів т. зв. енергетичної дипломатії що призвело як до виникнення нових геополітичних точок напруги так і вираження цієї напруги в енергетичні протистояння. Криза, що розпочалася 2008 року, внесла певні корективи в стан міжнародних енергетичних відносин, проте не здійснила кардинальних змін в цій сфері.

Відповідно до особливостей еволюції енергетичного фактору в першій половині 2000-х рр. і на сучасному етапі відбувалися зміни у виробленні спільних принципів енергетичної співпраці в рамках найбільш успішних після європейського інтеграційних утворень – АСЕАН, МЕРКОСУР. Ці об'єднання на поч. 2000-х рр. зосередили свою увагу на подоланні наслідків фінансових і енергетичних криз. У подальшому в енергетичній сфері ці об'єднання впевнено взяли курс від інфраструктурної співпраці до вироблення і реалізації планів із створення спільних енергетичних просторів на кшталт європейського. Загалом можна підкреслити зростаюче значення енергетичного фактору для кожного з регіональних інтеграційних утворень, зокрема в умовах пошуку виходу зі світової економічної кризи.

1. Загальні рекомендації щодо енергетичної ефективності в області МЕРКОСУР. 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/LjBfg>
2. Кузьмин В. В. Латинская Америка: интеграция и двусторонние экономические связи // Латинская Америка. – 2008. – № 2. – С. 41-42.
3. Малетин Н. П. АСЕАН: четыре десятилетия развития. – М.: МГИМО-Университет, 2007. – 312 с.
4. Маргаритська декларація про початок південноамериканської енергетичної співпраці. Квітень 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/D77mq>
5. Меморандум із створення спеціальної робочої групи з біопалива. 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/BEAop>
6. Меморандум про взаєморозуміння з торгівлі та інтеграції в сфері електроенергії в МЕРКОСУР. 1998 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/NuaHS>
7. Меморандум про взаєморозуміння з торгівлі та інтеграції в газовій сфері та газовій промисловості в МЕРКОСУР. 1999 [Електронний ресурс]. – Режим дступу: <http://goo.gl/ygcDh>
8. Основи енергетичної політики МЕРКОСУР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/ZCTeR>

9. Основные тенденции и закономерности изменения мировых цен на нефть (2001-2015 гг.) [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://esco-ecosys.narod.ru/2010_7/art073.pdf
10. Південноамериканське енергетичне коло. 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/ts5az>
11. План дій щодо співробітництва МЕРКОСУР в сфері біопалива [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/Xjwnr>
12. Рекомендації щодо поновлювальних джерел енергії в області МЕРКОСУР. 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/X0USj>
13. Угода про регіональну енергетичну взаємодоповнюваність між учасниками МЕРКОСУР і асоційованими. 2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://goo.gl/f57F3>
14. ASEAN Plan of Action for Energy Cooperation 1999-2004, Bangkok, Thailand 3 July 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/6577.htm>
15. ASEAN Plan of Action For Energy Cooperation (APAEC) 2004 – 2009 Makati City, Metro Manila, Philippines, 9 June 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/pdf/APAEC0409.pdf>
16. ASEAN Plan of Action on Energy Cooperation (APAEC) 2010-2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/22675.pdf>
17. Joint Media Statement of the 24th ASEAN Ministers on Energy Meeting Vientiane, 27 July 2006 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/18582.htm>
18. Joint Media Statement of the 28th ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM) «Energy and Climate Change» Da Lat, Viet Nam, 23 July 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/24940.htm>
19. Joint Ministerial Statement of the 26th ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM) Bangkok, 7 August 2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/23144.htm>
20. Joint Ministerial Statement of the 27th ASEAN Ministers on Energy Meeting Mandalay, Myanmar, 29 July 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/23744.htm>
21. Joint Ministerial Statement The 25th ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM) Singapore, 23 August 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/20843.htm>
22. Joint Press Statement of the 18th ASEAN Ministers on Energy Meeting, Ha Noi, Viet Nam, 3 July 2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/632.htm>
23. Joint Press Statement of the 21st ASEAN Ministers on Energy Meeting, Langkawi Island, Malaysia, 3 July 2003 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/14952.htm>
24. Memorandum of Understanding on the ASEAN Power Grid Singapore, 23 August 2007 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/20918.htm>
25. The 17th ASEAN Ministers on Energy Meeting , Bangkok, Thailand, 3 July 1999 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/1723.htm>
26. The ASEAN Memorandum of Understanding on the Trans-ASEAN Gas Pipeline (TAGP), Bali, Indonesia, 5 July 2002 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/6578.htm>
27. Vientiane Action Programme (VAP) 2004-2010 Vientiane 29 November 2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.aseansec.org/VAP-10th%20ASEAN%20Summit.pdfv>

References

1. Zahalni rekomendatsii shchodo enerhetychnoi efektyvnosti v oblasti MERKOSUR. 2009 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/LjBfg>
2. *Kuzmin V. V.* Latinskaya Amerika: integratsiya i dvustoronnie ekonomicheskie svyazi // Latinskaya Amerika. – 2008. – № 2. – S. 41-42.
3. *Maletin N. P.* ASEAN: chetyre desyatiletiya razvitiya. – M.: MGIMO-Universitet, 2007. – 312 s.
4. Marharitska deklaratsiya pro pochatok pivdennoamerykanskoj enerhetychnoi spivpratsi. Kviten 2007 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/D77mq>
5. Memorandum iz stvorennia spetsialnoi robochoj hrupy z biopalyva. 2006 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/BEAop>
6. Memorandum pro vzaiemorozuminnia z torhivli ta intehratsii v sferi elektroenerhii v MERKOSUR. 1998 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/NuaHS>
7. Memorandum pro vzaiemorozuminnia z torhivli ta intehratsii v hazovii sferi ta hazovii promyslovosti v MERKOSUR. 1999 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/ygcDh>
8. Osnovy enerhetychnoi polityky MERKOSUR [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/ZCTeR>
9. Osnovnye tendentsii i zakonomernosti izmeneniya mirovykh tsen na nef't (2001-2015 gg.) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: http://esco-ecosys.narod.ru/2010_7/art073.pdf
10. Pivdennoamerykanske enerhetychne kolo. 2005 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/ts5az>
11. Plan dii shchodo spivrobitnytstva MERKOSUR v sferi biopalyva [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/Xjwnr>

12. Rekomendatsii shchodo ponovliuvalnykh dzherel enerhii v oblasti MERKOSUR. 2009 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/X0USj>
13. Uhoda pro rehionalnu enerhetychnu vzaiemodopovniuvanist mizh uchastykamy MERKOSUR i asotsiiovanymy. 2005 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://goo.gl/t57F3>
14. ASEAN Plan of Action for Energy Cooperation 1999-2004, Bangkok, Thailand 3 July 1999 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/6577.htm>
15. ASEAN Plan of Action For Energy Cooperation (APAEC) 2004 – 2009 Makati City, Metro Manila, Philippines, 9 June 2004 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/pdf/APAEC0409.pdf>
16. ASEAN Plan of Action on Energy Cooperation (APAEC) 2010-2015 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/22675.pdf>
17. Joint Media Statement of the 24th ASEAN Ministers on Energy Meeting Vientiane, 27 July 2006 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/18582.htm>
18. Joint Media Statement of the 28th ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM) «Energy and Climate Change» Da Lat, Viet Nam, 23 July 2010 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/24940.htm>
19. Joint Ministerial Statement of the 26th ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM) Bangkok, 7 August 2008 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/23144.htm>
20. Joint Ministerial Statement of the 27th ASEAN Ministers on Energy Meeting Mandalay, Myanmar, 29 July 2009 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/23744.htm>
21. Joint Ministerial Statement The 25th ASEAN Ministers on Energy Meeting (AMEM) Singapore, 23 August 2007 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/20843.htm>
22. Joint Press Statement of the 18th ASEAN Ministers on Energy Meeting, Ha Noi, Viet Nam, 3 July 2000 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/632.htm>
23. Joint Press Statement of the 21st ASEAN Ministers on Energy Meeting, Langkawi Island, Malaysia, 3 July [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/14952.htm>
24. Memorandum of Understanding on the ASEAN Power Grid Singapore, 23 August 2007 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/20918.htm>
25. The 17th ASEAN Ministers on Energy Meeting , Bangkok, Thailand, 3 July 1999 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/1723.htm>
26. The ASEAN Memorandum of Understanding on the Trans-ASEAN Gas Pipeline (TAGP), Bali, Indonesia, 5 July 2002 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/6578.htm>
27. Vientiane Action Programme (VAP) 2004-2010 Vientiane 29 November 2004 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.aseansec.org/VAP-10th%20ASEAN%20Summit.pdf>

Малеваный А. А.

Трансформація енергетического фактора в политике региональных интеграционных объединений АСЕАН и МЕРКОСУР в начале XXI в.

Проанализирована эволюция энергетического фактора в международных отношениях в начале XXI века через призму его влияния на региональный интеграционный процесс в пределах таких объединений как АСЕАН и МЕРКОСУР. Выявлены общие и отличные черты решения энергетической проблематики в деятельности интеграционных образований Юго-Восточной Азии и Южной Америки.

Ключевые слова: интеграция, энергетический фактор, энергетическая дипломатия.

Malevany A. A.

Transformation energy perspective in the policies of regional integration associations of ASEAN and MERCOSUR at the beginning of the 21st century.

The evolution of the energy factor analyzed in international relations at the beginning of the 21st century through the prism of its impact on regional integration process within such groupings such as ASEAN and Mercosur. Identified common features and excellent solutions energy perspectives in integration structures in South-East Asia and South America.

Keywords: integration, energy factor, energy diplomacy.

* * *